

Regar un hort

“Som aigua més que pols, i abans de tornar a la pols tornem a l'aigua universal, ens desfem dissolts, i els ossos fan ben poc de pes. Qui no sent, de tant en tant, l'efecte ancestral de l'aigua entre les cames, regant un hort, potser no sap entendre del tot algunes emocions molt elementals.”

Quan va arribar l'aigua era cap a migdia i jo, a la butaca de llegir del meu estudi, llegia papers d'història. Exactament aquell decret del 29 de juliol del 1707 —un mes després de la reducció dels valencians als *usos y leyes de Castilla* i dos mesos després de la batalla d'Almansa—, en el qual el bon rei Felip V, preocupat per la seua gent, proclama que la major part de la noblesa valenciana ha conservat *indemne y pura su fidelidad*, i que per tant “*les concedo la manutención de todos sus privilegios, essenciones, franquezas y libertades concedidas per los Senores Reyes mis antecesores*”, etc. La fidelitat es cobra, i els botiflers es van fer els amos, més que mai, del regne destruït. Llavors, la gent del poble, els llauradors es van posar a treballar la terra i van transformar el país: llegiu Cavanilles. Repassava jo, doncs, aquests papers (volum IV de la *Història del País Valencià*, d'Edicions 62), i pensava aquestes coses, quan vingueren a avisar-me que arribava l'aigua.

L'aigua començà a entrar puntual per la boquera, tot i que abans ha de fer quilòmetres de recorreguts tortuosos, des de l'embassament. Sempre ha estat un misteri, per a mi, com fan els seguidors de l'aigua per fer-la arribar tan puntual. Jo portava un barret al cap, una aixada i botes de goma, i vaig obrir la cadireta de la primera taula. L'aigua venia molt abundant, més de la que admeten els reguers laterals, i vaig obrir una segona cadireta per deixar baixar una bona escorrialla cap al jardí mentre es regaven els tarongers. L'hort de casa, un hortet ja quasi urbà, té sis fanecades, que són tres de tarongers, una d'hortalisses, una de jardí i una altra de llimeres i fruiters dispersos. La casa la va construir un anglès fa cent anys, no sé si era enginyer de ferrocarrils o alguna cosa així, pel temps que a Castelló de cases com aquesta en deien masets, a Barcelona torres i a València xalets. Encara és un maset, i el jardí va accentuant amb els anys aquell aire romàntic dels jardins poc estudiats, amb dos cedres grans, bastants rosers i una font amb bassa de rajoles i una estàtua clàssica. A l'hivern, més que pròpiament a la tardor, s'omple tot de fulles seques, i a la primavera creix l'herba de manera

incontrolable. Així, per culpa de l'excés d'herba (ja ningú no cava els horts, i jo no tire herbicida), l'operació de regar l'hort esdevé particularment incerta i laboriosa: l'aigua avança amb dificultat per les taules, la brossa la frena contínuament, i sovint ni tan sols veus per on va. Llavors la faena de regar, que podria ser sobretot contemplativa, esdevé més activa i esforçada: cal mirar que l'aigua trobe camí fàcilment, obrir-li pas de tant en tant, passar per sota els arbres amb l'aixada, dos cops per ací i quatre per allà i les branques ja són plenes de flor blanca i perfumada que cau quan la toques i t'entra avall pel coll de la camisa.

Amb els peus dins l'aigua, sentint-la físicament com corre i s'escampa i s'amaga sota l'herba, em tornaven emocions molt antigues. Potser perquè sóc d'un país on l'aigua és tan preciosa, hereu de moltes generacions de gent que han viscut pendents de la poca pluja o de l'hora de regar. Mon pare era dels secans del Vinalopó, i jo em vaig criar enmig de l'Horta: quan regaven a casa, era com un dia de festa. Si era bon temps els xiquets nadàvem al toll o ens remullàvem dins la sèquia, fèiem flotes de naus de fulla de canya o barquetes de papers i les enviàvem a navegar pel corrent, ajudàvem els grans a obrir i tancar boqueres, estacàvem els peus en la terra enfangada, i per la sèquia l'aigua podia arribar tan clara que les dones ja tenien preparada la roba per fer una miqueta de bugada. Sempre vaig pensar que els països on hi havia molta aigua eren rics i feliços, i que la infelicitat i la desgràcia era tenir la terra eixuta i les sèquies buides.

O deu ser també que no solament els valencians de regadiu sinó tota l'espècie dels humans ens hem criat al costat d'una sèquia o a la vora d'un riu. El paradís terrenal era un hort d'aigües abundants, i els nostres més antics avantpassats es van fer lentament persones al costat dels rius i dels llacs de l'Àfrica oriental. O ve de més lluny encara, de quan aparegué la vida misteriosa feta molècules flotant en aigües immenses. Som aigua més que pols, i abans de tornar a la pols tornem a l'aigua universal. Qui no sent, de tant en tant, l'efecte ancestral de l'aigua entre les cames, regant un hort, potser no sap entendre del tot algunes emocions molt elementals.